

Handläggare
Johanna Persson
Telefon: 08-50805794

Till
Hässelby-Vällingby
stadsdelsnämnd
2024-02-22

Remiss av förslag till riktlinjer för att motverka felaktiga utbetalningar inom personlig assistans

Svar på remiss från kommunstyrelsen KS 2023/1333

Förvaltningens förslag till beslut

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning har svarat på en remiss ifrån kommunstyrelsen gällande förslag till riktlinjer för att motverka felaktiga utbetalningar inom personlig assistans.

Handläggning av insatsen personlig assistans regleras i Stockholm stad genom riktlinjerna för handläggning av insatser enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och bistånd enligt Socialtjänstlag (SoL) för barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättningar. Socialförvaltningen har identifierat och uppmärksammat behov av att utforma särskilda riktlinjer för att motverka och förebygga felaktiga utbetalningar inom den personliga assistansen. Dessa riktlinjer utgör ett komplement till de befintliga för handläggning av insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL för nämnda grupper.

De föreslagna riktlinjerna innehåller anvisningar för utredning, dokumentation, genomförande, utbetalning och uppföljning. Syftet med riktlinjerna är att stödja och vägleda stadsdelsnämnderna i arbetet med att förhindra felaktiga utbetalningar inom den personliga assistansen genom att säkerställa rättssäkerhet och likställighet i staden. Riktlinjerna är avsedda att vara till hjälp i den praktiska tillämpningen av lagstiftningen vid individuella bedömningar och riktar sig till chefer och handläggare i Stockholms stad som ansvarar för handläggning och/eller beslutar om personlig assistans.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning

Hässelby torg 20-22
Box 3424
16564 Hässelby
Växel 08-50804000
Fax 08-508 04 099
hasselby-vallingby@stockholm.se
www.stockholm.se/hasselby-vallingby

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner tjänsteutlåtandet och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Bakgrund

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd har ombetts svara på remiss gällande förslag till riktlinjer för att motverka felaktiga utbetalningar inom personlig assistans av kommunstyrelsen.

Övriga remissinstanser är:

- Stadsledningskontoret
- Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd
- Kungsholmens stadsdelsnämnd

Nämndens yttrande ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 27 februari 2024.

Rätten till personlig assistans instiftades år 1994 och utgör en viktig och ofta väl fungerande åtgärd för personer med funktionsnedsättningar som har omfattande behov av stöd. Reformens grundläggande tanke var att den enskilde själv skulle styra assistansen för att främja deras självständighet. I propositionen "*Stöd och service till vissa funktionshindrade*" (1992/93:159) framgår det bland annat att personer med personlig assistans kan ges frihet att själva bestämma när och i vilka situationer som hjälpen ska ges.

Trots engagemang från många seriösa assistansanordnare har det blivit känt att det även förekommer oseriösa anordnare och felaktiga utbetalningar inom den personliga assistansen. Personlig assistans har kommit att räknas till riskbranscherna för ekonomisk brottslighet, och det finns en pågående och utbredd problematik där assistansersättning används på ett felaktigt sätt eller i kriminellt syfte.

Till skillnad från andra insatser som ges med stöd av LSS och SoL är det den enskilde som själv ingår avtal med anordnaren för att genomföra den personliga assistansen. Detta skapar skillnader gentemot situationer där kommunen själv upphandlar och ingår avtal med utförare. När kommunen är avtalspart finns möjligheter till insyn, kontroll, sanktioner, hävning samt skärpta krav i upphandlingen. När det gäller assistansanordnare är kommunernas möjligheter till kontroll och åtgärder dock rättsligt begränsade och åtgärderna handlar främst om att informera och underrätta andra myndigheter eller att rikta återkrav.

I Stockholms stad ansvarar respektive stadsdelsnämnd för handläggning av personlig assistans. Varje enskild stadsdelsnämnd bär ansvaret för arbetet med att upptäcka och utreda felaktiga utbetalningar och det saknas gemensamma rutiner för hur detta arbete kan utformas och genomföras.

Syftet med nya och kompletterande riktlinjer var från början att ta fram en vägledning som var tänkt att bistå stadsdelsnämnderna i

arbetet med att upptäcka och utreda felaktigheter samt misstänkt fusk inom den personliga assistansen. Under arbetets gång bedömde juridiska avdelningen att det framtagna förslaget hade karaktären av riktlinjer och krävde därmed ett beslut från kommunfullmäktige.

Arbetet har skett genom socialförvaltningen i samarbete med stadsledningskontorets social- och skoljuridiska enhet vid juridiska avdelningen, tillsammans med en arbetsgrupp bestående av representanter från Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd samt Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd.

Ärendet

Personlig assistans enligt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

Kommunen har ett grundläggande basansvar för insatsen personlig assistans. Enligt förarbetena innebär detta bland annat att kommunen alltid ska vara redo att antingen tillhandahålla personlig assistans eller ge ekonomiskt bidrag till skäliga kostnader, för att möjliggöra att enskilda själva kan ordna insatsen på annat sätt än genom kommunen. Det gäller även vid tillfälliga behov av utökad assistans. Kommunen är också skyldig att på den enskildes begäran anordna personlig assistans i de fall där den enskilde har beviljats assistansersättning av Försäkringskassan.

Riktlinjer i Stockholms stad

Insatsen personlig assistans regleras i Stockholms stads riktlinjer för handläggning av insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning. För att komplettera dessa riktlinjer har socialförvaltningen i samråd med juridiska avdelningen utarbetat ett förslag till riktlinjer som syftar till att ge stadsdelsnämnderna stöd och vägledning i arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar inom den personliga assistansen.

De föreslagna riktlinjerna innehåller anvisningar för utredning, dokumentation, genomförande, utbetalning och uppföljning av insatsen personlig assistans med fokus på att motverka felaktiga utbetalningar. Syftet med riktlinjerna är att säkerställa rättssäkerhet och likställighet i staden, både vid kontroll och under utredning, bedömning, genomförande och uppföljning. Dessa riktlinjer riktar sig till chefer och handläggare i Stockholms stad som ansvarar för handläggning och/eller beslutar om personlig assistans.

Beskrivning av huvuddragen i de riktlinjer som föreslås

Utgångspunkter i arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar vid handläggning av personlig assistans

I riktlinjerna ges en beskrivning av huvudtyperna av assistansbedrägerier. Det understryks vikten av att stadsdelsnämnderna har väl fungerande rutiner för kontroll, för att möjliggöra att felaktigheter, oavsett orsak, snabbt kan

uppmärksammas och förebyggas. Riktlinjerna föreslår även en modell för informationsdelning mellan stadsdelsnämnderna. Modellen syftar till en central samordning i staden som möjliggör att misstanke om oegentligheter hos en assistansanordnare kan delas med övriga stadsdelsnämnder. För att möjliggöra sådan informationsdelning föreslår socialförvaltningen att information behöver meddelas via dem, som i sin tur kan sprida informationen vidare till övriga stadsdelsnämnder. Berörda stadsdelsnämnder kan sedan överväga om fördjupade kontroller bör genomföras baserat på den erhållna informationen. Vid utebliven åtgärd från Inspektionen för vård och omsorg (IVO) eller polisen är det också av stor vikt att sådan information rapporteras till socialnämnden så att misstanke om oegentligheter hos en anordnare inte kvarstår längre än nödvändigt. De föreslagna riktlinjerna belyser vikten av att skydda den enskildes integritet vid utredning, uppföljning och kontroll samt att beakta bestämmelserna om barnets bästa och barnets rätt att komma till tals ska beaktas. Det tydliggörs i de föreslagna riktlinjerna att det måste avgöras i varje enskilt fall vad som bör dokumenteras i den enskildes akt, beroende på vad misstankarna och kontrollerna avser. När det gäller hembesök tydliggörs vilka befogenheter kommunen har att i utredningssyfte besöka den som ansöker om en insats.

Handläggningsprocessen

De föreslagna riktlinjerna ger en detaljerad redogörelse för vilka kontroller som kan genomföras under handläggningsprocessen. Syftet med dessa kontroller är att så långt det är möjligt säkerställa att det blir rätt från början och att stadsdelsnämnderna ska kunna agera tidigt vid indikationer på risk för felaktiga utbetalningar.

Sekretess

Gällande sekretess redogörs för bestämmelser om uppgiftsskyldighet, möjlighet att inhämta uppgifter, nödvändigt utlämnande, information om vissa begångna brott, förundersökningssekretess hos socialtjänsten, partsinsyn hos socialtjänsten samt sekretess för att skydda anmälaren. Vidare tydliggörs att uppgifter om privata anordnare inte omfattas av socialtjänstsekretessen. Därmed ges stadsdelsnämnderna möjlighet att informera varandra om kännedom om en oseriös anordnare, under förutsättning att den enskildes identitet inte röjs.

Anmälningar och/eller underrättelser till andra myndigheter

I detta avsnitt beskrivs processen för att göra anmälningar och/eller underrättelser till andra myndigheter såsom Försäkringskassan, IVO, Skatteverket och polisen.

I socialförvaltningens tjänsteutlåtande ges en än mer detaljerad beskrivning av huvuddragen i de riktlinjer som föreslås.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för vuxna genom utvecklingsenheten.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till förslaget gällande stadsövergripande riktlinjer för att motverka felaktiga utbetalningar inom personlig assistans och anser att det är en viktig och prioriterad fråga. Den personliga assistansen är en av de mest betydelsefulla insatserna för personer med omfattande funktionsnedsättning. Insatsen är av stor betydelse för den enskilde och det finns många seriösa och pålitliga assistansanordnare. Trots detta har det blivit tydligt att det också förekommer oseriösa anordnare och felaktiga utbetalningar inom den personliga assistansen som vi behöver vara uppmärksamma mot.

Det är viktigt att det finns gemensamma rutiner för utbetalning och kontroller i Stockholms stad för att uppnå likställighet. Kontroller behöver vara en naturlig del av handlägningsprocessen för att så långt det är möjligt säkerställa att det blir rätt från början. Förvaltningen ställer sig dock frågande om en översyn och revidering av befintliga riktlinjer- *Riktlinjer för handläggning av insatser enligt SoL och LSS till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning* har övervägts under arbetets gång? En integrering av det viktiga arbetet för att motverka felaktig utbetalningar inom personlig assistans i huvudriktlinjerna skulle underlätta och minimera eventuella upprepningar samt öka tydligheten kring användningen av riktlinjerna. Det kan dessutom finnas ett behov av att se över befintlig riktlinje som är antagen i sin ursprungliga version 2002 och reviderad av kommunfullmäktige februari 2012.

Att staden har väl fungerande rutiner för att upptäcka och förebygga fusk och brottslighet får inte resultera i att de som nyttjar personlig assistans blir föremål för allmän misstänksamhet. Denna aspekt betonas även i nya föreslagna riktlinjerna.

Angående den föreslagna modellen för informationsdelning mellan stadsdelsnämnderna vid misstanke om brist hos oseriösa anordnare stödjer förvaltningen förslaget. Att centralisera samordningen genom socialförvaltningen är effektivt för att säkerställa att relevant information når samtliga stadsdelsnämnder.

Förvaltningen vill slutligen lyfta fram att hanteringen av de nya föreslagna riktlinjerna kan innebära ökade administrativa arbetsuppgifter, såsom utökad kontroll av tidrapporter och fakturor samt fördjupade kontroller vid behov. Det kan utifrån detta finnas behov att se över hur handläggningen av personlig assistans är

organiserad och om det finns behov av andra funktioner än de vi har idag.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner tjänsteutlåtandet och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Toni Mellblom
Stadsdelsdirektör
Hässelby-Vällingby
stadsdelsförvaltning

Sofia Björkvall
Sofia Björkvall
Avdelningschef
Hässelby-Vällingby
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Riktlinjer Motverka felaktiga utbetalningar inom personlig assistans.
2. Tjänsteutlåtande socialförvaltningen Dnr 2023/476 - Förslag till riktlinjer för att motverka felaktiga utbetalningar inom personlig assistans.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn

Toni Mellblom, Stadsdelsdirektör

Sofia Björkvall, Avdelningschef

Datum

2024-02-05

2024-01-29